

عوامل تاثیر گذار بر میزان استفاده از گیاهان دارویی با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده در زنان شهر قزوین

عیسی محمدی زیدی^۱، آرش اکابری^۲، امیر پاکپور حاجی آقا^{۱*}

^۱دکترای تخصصی آموزش سلامت، استادیار گروه بهداشت عمومی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران
^۲کارشناس ارشد آمار زیستی، مرکز تحقیقات اعتیاد و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران
^{*}نویسنده مسئول: قزوین- بلوار شهید باهنر- دانشگاه علوم پزشکی قزوین- دانشکده بهداشت- گروه بهداشت عمومی
پست الکترونیک: pakpour_amir@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: داروهای گیاهی یکی از شایع ترین انواع داروهای جایگزین و مکمل است که در سرتاسر جهان استفاده می شود. موثرترین برنامه های آموزشی مبتنی بر رویکردهای نظریه محور هستند که از الگوهای تغییر رفتار ریشه گرفته اند. از بین مدل های تغییر رفتار، کارآیی تئوری رفتار برنامه ریزی شده در مطالعات مختلف به اثبات رسیده است. هدف مطالعه حاضر تعیین عوامل موثر بر مصرف داروهای گیاهی در زنان ساکن شهر قزوین با استفاده از تئوری رفتار برنامه ریزی شده بود.

مواد و روش کار: در این مطالعه توصیفی مقطعی، ۷۹۲ زن به طور داوطلبانه و بر اساس روش نمونه گیری خوشه ای از شهر قزوین در سال ۱۳۹۱ انتخاب شدند. داده ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته شامل سوالات دموگرافیک (۴ سوال)، آگاهی (۵ سوال)، نگرش (۷ سوال)، نرم های انتزاعی (۳ سوال)، کنترل رفتاری درک شده (۵ سوال)، قصد (۳ سوال) و رفتار (یک سوال) در طی مصاحبه اندازه گیری شد. نهایتاً داده ها وارد نرم افزار SPSS ۱۸ و آزمون های آماری پیرسون و رگرسیون تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: میانگین سنی زنان حاضر در مطالعه $29/34 \pm 8/99$ بود. ۹۲/۰۵ درصد متاهل و ۷۸/۹ درصد نیز خانه دار بودند. مرور سطحی ضرایب همبستگی بین سازه ها همبستگی متوسط و مثبت بین متغیرها را نشان داد. متغیرهای آگاهی ($\beta = 0/195$ ، $P < 0/01$)، نگرش ($\beta = 0/227$ ، $P < 0/01$)، نرم انتزاعی ($\beta = 0/071$ ، $P < 0/05$)، کنترل رفتاری درک شده ($\beta = 0/422$ ، $P < 0/01$) و قصد ($\beta = 0/138$ ، $P < 0/01$) پیش بینی کننده های اصلی مصرف داروهای گیاهی بودند. سازه های تئوری رفتار برنامه ریزی شده تقریباً ۵۷ درصد واریانس رفتار مصرف داروهای گیاهی را پیش بینی کردند.

نتیجه گیری: نتایج نشان داد که مصرف داروهای گیاهی عمدتاً توسط کنترل رفتاری متصور، سپس نگرش پیش بینی می شود. علیرغم اهمیت دو سازه مذکور، همه عوامل باید بطور جامع در زمان طراحی مداخلات به منظور اصلاح مصرف داروهای گیاهی و مصرف آگاهانه در جامعه در نظر گرفته شوند.

واژه های کلیدی: داروهای گیاهی، نگرش، تئوری رفتار برنامه ریزی شده، خودکارآمدی

مقدمه

دارو مورد استفاده بشر بوده است [۲،۳]. استفاده از گیاهان دارویی در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به سرعت در حال افزایش است [۴،۵]. ۶۵ تا ۸۰ درصد جمعیت جهان از گیاهان دارویی به عنوان شکل اولیه مراقبت بهداشتی استفاده می کنند [۶،۷]. در چین، گیاهان دارویی سنتی نقش برجسته ای در استراتژی های

داروهای گیاهی موادی هستند که از گیاهان استخراج می شوند و با حداقل یا حتی بدون پردازش صنعتی در راستای درمان بیماری ها در فعالیتهای پزشکی و درمانی محلی استفاده می شوند [۱]. در سال های اخیر، توجه چشمگیری به داروهای گیاهی در مباحث جهانی سلامت و بهداشت شده است. از گذشته های دور گیاهان به عنوان